

طراحی مدل تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران

محمد رضا رضایی¹، سید نصرالله سجادی²، پرویز آهی³، مجید جلالی فراهانی⁴

تاریخ دریافت: 98/01/26

تاریخ پذیرش: 98/06/08

از صفحه 1 تا 24

پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال دوازدهم،
شماره سوم (پیاپی چهل و هفتم)، پاییز 1398

چکیده

مقدمه: یکی از چالش‌های متصدیان رویدادهای ورزشی، مهیا کردن یک محیط امن و مطمئن است. گستردگی روزافزون رویدادهای ورزشی و خصوصیات مربوط به آن باعث شده که تمام عوامل شرکت‌کننده در این رویدادها اعم از تماشاگران و ورزشکاران در معرض خطر بیشتری قرار گیرند. لذا هدف پژوهش حاضر طراحی مدل تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران است.

روش: تحقیق حاضر از نوع کیفی است. جامعه آماری این پژوهش، صاحب نظران (اساتید مدیریت ورزشی و کارشناس‌های نیروهای حفظ امنیت) بودند. شیوه نمونه‌گیری، هدفمند و معیار اشباع نظری در این روش به تعداد مصاحبه‌ها (تعداد 17 مصاحبه) پایان داد. نحوه گزینش نمونه در فن نمونه‌گیری هدفمند از نوع گلوله‌برفی/ شبکه ای بود. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش، مصاحبه نیمه ساخت‌یافته بر اساس مدل پارادایمی نظریه داده‌بنیاد بود. برای انجام تجزیه و تحلیل آماری از آزمون‌های تحلیل تماتیک با کمک نرم‌افزارهای NVivo بود.

یافته‌ها: یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که در تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران 4 قضیه اصلی عوامل علی (عملکرد داوری، صلاحیت فنی کارکنان، بازدید بدنی، ایمنی، نظارت، بلیت‌فروشی، برنامه‌ریزی، ارزیابی)، زمینه‌ای (استفاده از ابزارهای نوین نظارتی، توجه به زیرساخت‌ها، کنکاش محیط و حفاظت از مواد خطرناک)، میانجی (همکاری رسانه‌های گروهی، تعاملات اجتماعی، هماهنگی مجریان، مدیریت بحران و توجه به کانون هواداران) و راهبردی (آموزش، فرهنگ‌سازی، شناخت پیچیدگی مسائل امنیتی و وضع قانون و مقررات) مؤثر هستند.

نتیجه‌گیری: بر اساس بررسی‌های انجام‌شده مشخص می‌گردد که در تأمین امنیت یک مسابقه فوتبال تنها نیروهای انتظامی و امنیتی نقش ندارند، بلکه بسیاری از عوامل دیگر نیز وجود دارند که شکل‌گیری آن‌ها سبب افزایش امنیت می‌شود.

کلیدواژه‌ها: امنیت، امنیت انتظامی، امنیت رویدادهای ورزشی، لیگ برتر فوتبال ایران.

1- دانشجوی دکتری تربیت‌بدنی و عضو هیئت‌علمی پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی ناجا، تهران، ایران. (پوینده مسئول): mrrezaee20@gmail.com

2- استاد مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

3- عضو هیئت‌علمی دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران.

4- دانشیار مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

مقدمه

مسابقات ورزشی اهمیت امنیت برگزاری آن‌ها را دوچندان کرده است (بوئل، 2012¹؛ 7)؛ تا جای که مسئولان برگزاری مسابقات المپیک یونان در سال 2004 مشاورانی را از ایالات متحده و انگلستان برای کمک به افزایش امنیت این مسابقات به خدمت گرفتند و این مسئله آن قدر مهم بود که فی‌مابین گروه مشاورین امنیتی مسابقات المپیک و مشاوران این کشورها قراردادهای میلیونی بسته شد (تاسوکا، 2006²؛ سامتس، 2007³؛ 45)؛ چرا که امنیت مسابقات ورزشی به‌نوعی تداعی‌کننده امنیت سطح جامعه خواهد بود (رایت، 2014⁴: 25).

هال و همکاران⁵ (2007)، در معنای عام، امنیت را شرط اساسی ایمنی در نظر می‌گیرند و از آن به‌عنوان جلوگیری از آسیب‌های موجود در قبال موجودات زنده، یک نهاد و اشیاء بی‌جان یاد می‌کنند. امروزه، امنیت در رویدادهای ورزشی یک نگرانی عمده برای سازمان دهندگان این رویدادها فراهم کرده است (لهوتسکی، جکسون و کنت، 2006: 10). به نظر می‌آید رویدادهای ورزشی از تهدیدهای مختلفی مانند تروریسم، حوادث طبیعی، خشونت هواداران، نبود استانداردهای لازم در امکانات ورزشی، پیامدهای زیست‌محیطی و ... است (لیپتون، 2005: 9؛ فرد، 2015: 8). این تهدیدها به فقدان کنترل‌های بنیادی امنیتی، از جمله ناتوانی در کنترل تردد افراد در حین ورد به ورزشگاه و خطرات ناشی از ازدحام بیش‌ازحد کمک می‌کند (ابراهیم⁹ و همکاران، 2015: 11).

در طول دهه گذشته، طرفداران ورزشی بسیاری در استادیوم‌ها و اماکن ورزشی به دلیل عدم رعایت مسائل امنیتی جان خود را از دست داده‌اند (لیپتون، 2005: 10)؛ بنابراین نیروهای امنیتی برای عدم تکرار چنین حوادثی در ورزشگاه به‌طور مؤثر ایفای

1- Boyle

2- Tsoukala

3- Samatas

4- Wright

5- Hall et al

6- Lhotsky, Jackson & Kent

7- Lipton

8- Fried

9- Ibrahim

نقش می‌کنند (هال، 2006: 8) و از ابزارهای امنیتی مدرن از جمله دوربین‌های مداربسته به این منظور استفاده می‌کنند (ابرهیم و همکاران، 2015: 13). در واقع، پیگیری رویدادهای بزرگ ورزشی به‌طور فزاینده و در سطح گسترده تبدیل به راهکارهای متداول مورد استفاده توسط دولتمردان و سران ملی، شهری و منطقه‌ای و متحدان اقتصادی و اجتماعی آنان شده است (افتخاری، 1388: 23). از این رو، تماشاگران ورزشی نیز از این قاعده مستثنا نیستند و در طول رقابت‌های مختلف ورزشی در کشورهای مختلف همواره تأمین امنیت تماشاگران به‌عنوان یکی از اساسی‌ترین دغدغه‌های مسئولین برگزاری رقابت‌ها بوده است. با توجه به تحقیقات انجام‌شده در کشور ما در زمینه مطالعه ابعاد مختلف رقابت‌های ورزشی، امنیت به‌عنوان مهم‌ترین مسئله در برگزاری رویدادهای ورزشی تلقی شده است (اصفهانی، 1387: 24). از سوی دیگر، لبریز بودن ورزشگاه‌ها از تماشاچی در دیدارهای داخلی، ملی، قاره‌ای و جهانی و برخورداری رقابت‌ها از بینندگان چند صدمیلیونی پخش تلویزیونی، فوتبال را به‌عنوان مردمی‌ترین ورزش جهان معرفی کرده است (جلیلیان، 1383: 9). فوتبال در ایران نیز یکی از رایج‌ترین و پرطرفدارترین ورزش‌ها است که در مقایسه با سایر رشته‌ها، بیشترین تعداد ورزشکار و تماشاچی را به خود اختصاص داده است (فلاحی، 1388: 11).

با افزایش روبه‌رشد توجه مردم به ورزش، علاقه و توجه به تماشاچیان ورزشی به‌عنوان مشتریان، افزایش یافته است. همچنین رضایت تماشاچیان از یک رویداد ورزشی به خرسندی و لذتی است که از آن ناشی می‌شود و خرسندی و لذت ناشی از تأثیر فاکتورهای مختلف یک مسابقه ورزشی بر نگرش‌ها و احساسات یک تماشاچی است (کوریوا و استیو، 2007¹: 15).

تماشاچیان ستون اصلی تمامی رشته‌های ورزشی هستند. حوادث متوالی و تأسف‌بار در میدان‌های ورزشی در سطح جهان (مانند حوادث تأسف‌بار هیلزبورگ انگلستان 1986، کشته شدن 7 نفر در ورزشگاه آزادی در مسابقه ایران و ژاپن در سال 1384 و...) این ضرورت را پدید می‌آورد که تماشاچیان باید از ایمنی و امنیت لازم برخوردار باشند (فراسدیک و والی، 2010). دانستن اینکه تماشاچیان چه میزان در مورد امنیت یک رویداد ورزشی که در آن حضور می‌یابند، آگاهی دارند و یا تا چه میزان معتقدند که

1- Abel, Correia, Sandra, & Esteves

امنیت آن‌ها توسط نیروهای امنیتی تأمین می‌شود، از اهمیت بالایی برخوردار است (هال و همکاران، 2008: 9). هنگامی که ارزیابی‌های کیفی عنصری کلیدی برای تصمیم‌گیری در یک موقعیت هستند، تکیه کردن به نگرش تماشاچیان که به ورزشگاه مراجعه می‌کنند، روشی سریع و مؤثر برای شناسایی موقعیت‌های خطرناک است (میلر و همکاران، 2008: 35)¹.

در این راستا، ناجا از جمله سازمان‌های مهمی است که مسئول تأمین امنیت در رویدادهای ورزشی است. مسئولان امنیت باید از تهدیدها بالقوه آگاه باشند. آنان بایستی توانایی شناسایی ضعف‌های امنیتی را داشته باشند و منابع موردنیاز را برای شناسایی ضعف‌ها از طریق اجرای تمرینات دقیق امنیتی به کارگیرند (هال، 2010: 10). برقراری امنیت در داخل کشور در مقابل تهدیدهای خارجی و برقراری امنیت عمومی، در حوزه کار و مسئولیت نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران قرار دارد. در سند بخشی چشم‌انداز 1404 ناجا، برگرفته از سند چشم‌انداز 1404 کشور، ناجا باید دارای چهار رکن اساسی ویژگی‌های نیروی انسانی، سازمان و تشکیلات، کارکردی و تعاملی باشد و هر رکن نیز ویژگی‌های خاص خود را داشته باشد که با دارا بودن این ویژگی‌ها، قادر خواهد بود، امنیت اجتماعی را متناسب با ویژگی‌های جامعه ایرانی در سند چشم‌انداز تأمین کند. نیروهای انتظامی کلیدی‌ترین نقش در امنیت تماشاچیان و رویدادهای ورزشی را دارا می‌باشند؛ بنابراین، این بخش نیز باید در زمینه برقراری نظم در بین تماشاگران ورزشی نهایت تلاش خود را به کار گیرد و تجهیزات و امکانات خود را در این زمینه به صورت علمی روزآمد نماید. در اصل، امنیت و احساس امنیت یک بعد ذهنی و مفهومی درونی است که در بین گروه‌های اجتماعی از جمله تماشاگران ورزشی در جامعه ما از اهمیت بسیاری برخوردار است. در این راستا، ناجا باید با وظیفه قانونی مراقبت از تماشاچیان، بازیکنان و سایر مراجعه‌کنندگان و مسئولیتی که آن‌ها برای تأمین امنیت اجتماعی در قبال صاحبان تشکیلات و تماشاچیان بر عهده‌دارند، آشنا باشند. بی‌اطلاعی از عوامل خطر ساز در فضای ورزشی هیچ‌گاه توجیهی برای تبریئه از مسئولیت سنگینی که بر عهده ناجا و حتی مسئولان برگزارکننده رویدادهای ورزشی نهاده می‌شود، نخواهد شد. راهبرد امنیت تماشاگران رویدادهای ورزشی به‌عنوان مهم‌ترین و اساسی‌ترین اصل

1- Miller, Frank. & and Andy

در تدوین راهبرد توسعه‌ای صنعت ورزش در جهان مطرح است که برای تحقق آن، نقش نیروی انتظامی بسیار پررنگ می‌نماید. با این حال، اگر امنیت در مسابقات ورزشی فراهم نباشد، طرفداران از حضور در اماکن ورزشی سر باز می‌زنند (لیپتون، 2005: 15). لذا ضروری است که سازمان‌دهندگان مسابقات ورزشی در تبیین امنیت آن، همیشه هوشیار باشند و همواره با اتخاذ راهبردهای مناسب از تکرار حوادث ناگوار جلوگیری نمایند و شاید یکی از دلایل نگرانی پژوهشگران که همواره در پی طراحی استراتژی‌های اصلی برای امنیت مسابقات ورزشی هستند این مسائل باشد؛ اما آنچه مسلم است این است که این مسئله کمتر مورد توجه قرار گرفته است و اگر هم مطالعه‌ای پیرامون امنیت مسابقات ورزشی انجام شده است دیدگاه غیرسیستمی را در واکاوی خود الگو قرار داده است؛ بنابراین پژوهش حاضر برای فائق آمدن به این مسئله در پی آن است که ابتدا مسائل پیرامون امنیت مسابقات ورزشی را شناسایی و در ادامه، به این سؤال پاسخ دهد که مدل مطلوب تأمین امنیت مسابقات ورزشی از چه مقوله‌های تشکیل شده است؟

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

مبانی نظری پژوهش

امنیت از مقوله‌های اساسی است که وجود آن در تمام ابعاد زندگی بشری به گونه‌ای قابل لمس و مؤثر احساس می‌شود و از دیرباز تاکنون در حیات انسانی منشأ تحولات و دگرگونی‌های فراوان بوده است. ریشه لغوی این واژه از ثلاثی مجرد «امن» و با مشتقاتی مانند «ایمان»، «ایمنی» و «استیمان» است. این واژه را به مفهوم اطمینان، آرامش در برابر خوف، تفسیر، تعریف و ترجمه کرده‌اند که تا حدود زیادی به واقعیت نزدیک است و شامل دو بعد ایجابی و سلبی در تعریف امنیت می‌شود. از یک سو اطمینان، آرامش فکری و روحی و از سوی دیگر، فقدان خوف، دلهره و نگرانی که موجب سلب آرامش و اطمینان می‌گردند از کاربردهای دیگر این واژه است (همدانی، 1374: 15). همچنین امنیت از ریشه لاتین (Secures) به معنای لغوی رهایی از خطر تهدید، آسیب، اضطراب، هراس، ترس، نگرانی یا وجود آرامش، اطمینان، آسایش، اعتماد، تأمین و ضامن است (ماندل، 1377: 32). در واقع، امنیت، یعنی رفع خطر و رفع خطر یعنی استفاده بهینه از فرصت؛ بنابراین باید چنین نتیجه گرفت که امنیت دارای دو عنصر اساسی «تهدید» و

«فرصت» است و برقراری امنیت منوط به رهایی نسبی از تهدید و بهره‌گیری بهینه از فرصت‌ها است (خلیلی، 1383: 15).

واژه «امنیت»، ابتدا در ادبیات سیاسی آمریکا متداول شد. بعد از تغییرات مهمی که پس از جنگ جهانی دوم در سیاست بین‌الملل پدید آمد، باعث شد تا این مفهوم نیز هر چه بیشتر کارایی پیدا کند (لفلر،¹ 1984). موریس و استیدمن² (2008: 10) امنیت را رهایی نسبی از تهدیدات زیان‌بخش تعریف کرده‌اند. والفر³ در سال 1962 به نقل از ریتچی (2011: 15) معتقد است: امنیت در معنای عینی آن فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های کسب شده و در معنای ذهنی، امنیت عبارت از فقدان هراس از اینکه ارزش‌های مزبور مورد حمله قرار گیرد.

در خصوص عدم دستیابی به امنیت کامل، حقیقی و مطلق، بعضی دانشمندان دو دیدگاه را مطرح کردند که دیدگاهی اولی یک نوع دید بدبینانه نسبت به طبیعت بشر دارد؛ یعنی به عقیده پیروان این دیدگاه از آنجائی که بشر ذاتاً جنگ‌طلب و شرور می‌باشند و از طرفی هم سازش بین منافع دولت‌ها دور از امکان به نظر می‌رسد، بنا به این دو مسئله است که موانع بزرگ فرا روی تحصیل امنیت کامل به وجود می‌آورد (بوزان، 1378: 21). دیدگاهی دومی بر این نقطه تأکید دارد که ما فقط می‌توانیم از امنیت کم‌وزیاد برخوردار باشیم، به‌جای آنکه احساس شود حالت امنیت کامل یا عدم کامل وجود دارد. در این دیدگاه‌ها واقعیت با هر کدام که باشد نتیجه همان است که دستیابی به امنیت کامل دور از امکان می‌باشد. در عوض، ما می‌توانیم تصور کنیم که به‌طور کلی امنیت یک کالای عمومی جهانی می‌باشد که همه اعضای جامعه چه در سطح فردی و یا سطح دولتی همه سعی می‌کند با استفاده از ابزارهای دست داشته خود آن را به دست بیاورد (بوزان، 1378: 22).

1- Leffler
2- Morris & Stedman
3- Wolfers

پیشینه پژوهش

ابراهیم و همکاران¹ (2015)، پژوهشی را پیرامون «عوامل تعیین‌کننده امنیت در محل برگزاری مسابقات ورزشی در ایلات کاورا» بررسی کردند. جامعه هدف این پژوهش را تماشاگران تشکیل می‌دادند. نتایج این مطالعه حاکی از آن بود که در دسترس بودن ابزارهای امنیتی به‌طور قابل توجهی در بهبود امنیت در محل برگزاری مسابقات ورزشی نقش ندارد. به‌علاوه، در دسترس بودن کارکنان امنیتی و رفتار تماشاگران تأثیر منفی بر امنیت ندارد. همچنین، این پژوهش اشاره به این می‌کند که در دسترس بودن و نصیب ابزارهای امنیتی کاربردی و استراتژیک اطراف ورزشگاه و وجود کارکنان امنیتی در نزدیکی محل‌های مذکور میزان امنیت مسابقات ورزشی را افزایش می‌دهد.

میلر و همکاران (2008)، در پژوهشی پیرامون «درک تماشاچیان از امنیت مسابقات سوپر جام بعد از حمله 11 سپتامبر» به این نتیجه می‌رسند که بیشتر ورزشگاه‌ها، امور امنیتی را بخصوص در ورودها رعایت نمی‌کنند. در نتیجه، یکی از راه‌های افزایش امنیت را استفاده از دوربین‌های مداربسته در داخل و اطراف ورزشگاه برای کنترل جمعیت می‌دانند. اکثریت پاسخ‌دهندگان این مطالعه معتقد بودند که حریم خصوصی آن‌ها نه با جستجوی بدنی و نه با استفاده از دوربین‌های مداربسته به خطر نخواهد افتاد.

هال و همکاران (2007)، در پژوهشی با عنوان «درک تماشاچیان از مدیریت امنیت در مسابقات ناسکار» نشان دادند که 52 درصد از تماشاچیان اعلام کردند که آن‌ها هیچ‌گونه نگرانی درباره امنیت بازی‌ها ندارند و همچنین نتایج نشان داد که تنها 47 درصد از تماشاچیان می‌دانستند که در یک مسابقه کجا و چگونه باید به دنبال مراقبت‌های اورژانس بگردند.

سادات‌الحسینی (1389)، پژوهشی را پیرامون «درک تماشاچیان از مدیریت امنیت در ورزشگاه آزادی» انجام داد. جامعه هدف این مطالعه تماشاچیان بودند که در ورزشگاه آزادی به‌منظور دیدن مسابقات فوتبال حضور یافته بودند. نتایج این بررسی نشان داد که مسیر مراجعه تماشاچیان به ورزشگاه، کنترل موجود در پارکینگ و اطراف ورزشگاه و کنترل و بازرسی‌های موجود در ورودی ورزشگاه در سطح مطلوبی قرار دارد. اطلاع‌رسانی

و آگاهی از اشیاء ممنوعه و کارت ایمنی و همچنین میزان مراقبت‌ها و تجهیزات اورژانس موجود در ورزشگاه در سطح کم یا نامطلوب قرار داشت. کنترل جمعیت در رویداد نیز در سطح خیلی خوب قرار داشت. همچنین مشخص گردید که تفاوت معناداری بین دیدگاه دو گروه تماشاچیان و مسئولان برگزاری مسابقات در ارتباط با اطلاع‌رسانی و آگاهی از اشیاء ممنوعه و نکات ایمنی وجود دارد. افزون بر این مشخص شد که تماشاچیان معتقدند اطلاع‌رسانی و آگاهی از اشیاء ممنوعه و نکات ایمنی برای حضور در ورزشگاه نامطلوب بوده است؛ در حالی که مدیران و مسئولین برگزاری معتقدند که اطلاع‌رسانی و آگاهی از اشیاء ممنوعه و نکات ایمنی در سطح مطلوبی قرار دارد.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نوع کیفی است. جامعه آماری این پژوهش صاحب‌نظران (اساتید مدیریت ورزشی و کارشناس‌های نیروهای حفظ امنیت) بودند. شیوه نمونه‌گیری، هدفمند بود و معیار اشباع نظری در این روش به تعداد مصاحبه‌ها (تعداد 17 مصاحبه) پایان داد. نحوه گزینش نمونه در فن نمونه‌گیری هدفمند از نوع گلوله‌برفی / شبکه‌ای بود. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش مصاحبه نیمه ساخت‌یافته بود. سؤالاتی که در حین مصاحبه طرح گردید بر اساس مدل پارادایمی نظریه داده بنیاد بود. در این پژوهش برای بررسی روایی و پایایی تحقیق از معیارهای گوبا و لینکلن¹ (1989: 234) استفاده شد. به هنگام کدگذاری بازبینی انجام شد؛ طبقه‌بندی یا تأیید نتایج با مراجعه به آزمودنی‌ها انجام گرفت؛ تأیید همکاران پژوهش از جمله استاد راهنما گرفته شد؛ تحلیل موارد کیفی انجام گرفت و مورد ارجاع کفایت لازم را داشتند. در بخش کیفی این تحقیق همان‌طور که اشاره شد، با 17 نفر از صاحب‌نظران (اساتید مدیریت ورزشی و کارشناسان نیروهای حفظ امنیت) مصاحبه شد. مدت‌زمان هر مصاحبه بین 40 تا 50 دقیقه بود. نکاتی که در روند انجام مصاحبه مطرح می‌شد یادداشت می‌شد تا گاه با مرور چندباره گفتگوها، تحلیل و بررسی دقیق‌تری نسبت به دیدگاه‌های طرح‌شده مصاحبه‌شوندگان انجام شود. در حین مصاحبه، افراد سؤال‌ها و یا ابهام‌های احتمالی خود را در مورد سؤال‌های مصاحبه و منظور دقیق پژوهش‌گر مطرح می‌کردند که

1- Guba & Lincoln

پژوهش‌گر جواب مناسب را جهت رفع ابهامات ارائه می‌نمود و مصاحبه ادامه پیدا می‌کرد. برای انجام تجزیه و تحلیل آماری از آزمون‌های تحلیل تماتیک با کمک نرم‌افزارهای Nvivo استفاده شد.

یافته‌ها

در این پژوهش از 15 نمونه تا رسیدن به اشباع نظری مصاحبه شد. با انجام مصاحبه با این افراد، تشخیص محقق این بود که اطلاعات گردآوری شده به نقطه اشباع رسیده و نیازی به انجام مصاحبه‌های بیشتر نیست. توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی این افراد به شرح زیر است:

جدول 1: توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان

تعداد	سطح تحصیلات	حوزه فعالیت	سابقه پژوهش در زمینه ورزش	سابقه اجرایی در ورزش	میزان آشنایی با بحث امنیت
17 نفر	دکتری (5 نفر)، فوق لیسانس (7 نفر)، دانشجوی دکتری (5 نفر)	دانشگاه نیروی انتظامی یگان ویژه	3 نفر	17 نفر	17 نفر

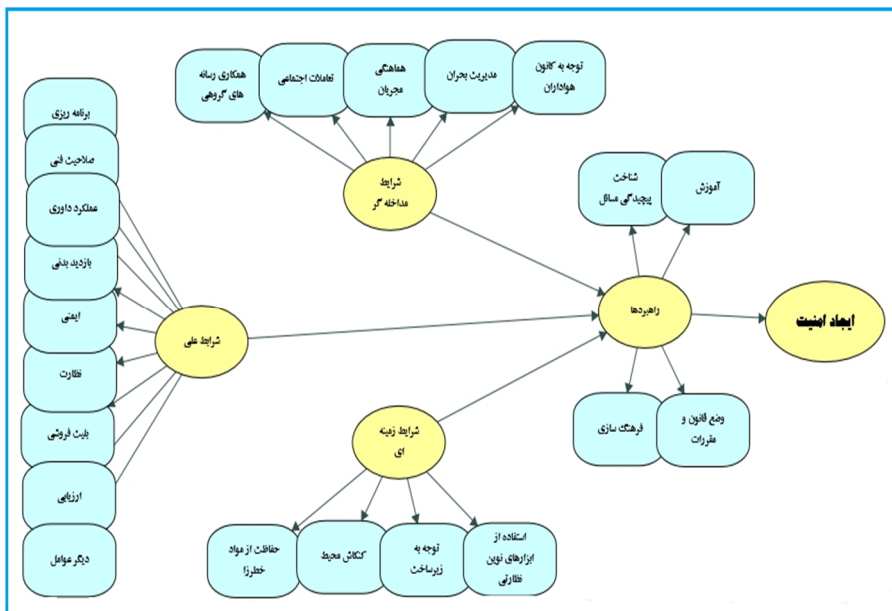
نتایج کدگذاری باز، عوامل مؤثر بر امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران را نشان داد که در مجموع مصاحبه‌هایی که با نمونه‌های تحت بررسی انجام شد 89 کد باز به دست آمد. جدول شماره (2) نتایج الگوی کدگذاری روابط فی‌مابین شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌ای، راهبردها و پیامدها را نشان می‌دهد.

جدول 2: الگوی کدگذاری روابط فی‌مابین شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌ای، راهبردها و پیامدها

شرایط	کدگذاری محوری
شرایط علی	عملکرد داوری - صلاحیت فنی کارکنان - بازدید بدنی - نظارت - ایمنی - بلیت‌فروشی - برنامه‌ریزی - دیگر عوامل
شرایط زمینه‌ای/محیطی	استفاده از ابزارهای نوین نظارتی - توجه به زیرساخت‌ها، کنکاش محیط، حفاظت از مواد خطرزا
شرایط مداخله‌گر	همکاری رسانه‌های گروهی، تعاملات اجتماعی، همکاری مجریان، مدیریت بحران، توجه به کانون هواداران
راهبردها	آموزش، فرهنگ‌سازی، شناخت پیچیدگی مسائل امنیتی - وضع قانون و مقررات
پیامدها	ایجاد امنیت

شکل شماره (1) نتایج حاصل از کدگذاری محوری عوامل مؤثر بر امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران را نشان می‌دهد. در مجموع، مصاحبه‌های که با نمونه‌های تحت بررسی انجام شد 22 کد محوری به دست آمد.

شکل 1: الگوی کدگذاری روابط فی مابین شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌ای، راهبردها و پیامدها در این فرایند، شرایط مختلفی که (طبقات) در مرحله کدگذاری محوری بیان شده است، با هم ادغام می‌شوند و تجزیه و تحلیل کلی صورت می‌گیرد. برای یکپارچه‌سازی، دو رویه وجود دارد:

1. به کارگیری یک روایت بر اساس روابط مدل پارادایم حول مقوله محوری؛
2. ارائه قضایای نظری بر اساس مدل پارادایم.

قضیه‌های نظری، بیانگر روابط تعمیم‌یافته بین یک طبقه و مفاهیم آن با طبقات معین است. قضیه‌ها، متضمن روابط مفهومی هستند، درحالی‌که فرضیه‌ها مستلزم روابط سنجش‌پذیر هستند. چون رویکرد نظریه داده بنیاد روابط مفهومی تولید می‌کند نه سنجش‌پذیر، لذا به کارگیری اصطلاح «قضایا» مرجح است. در قسمت قضایا رابطه بین طبقات اصلی مورد بررسی قرار می‌گیرد. پژوهشگران برای تبدیل پژوهش کیفی به

پژوهش کمی، قضایای پژوهشی (که سازه، عناصر سازنده آن‌هاست) را به فرضیه‌ها (که متغیرها، عناصر سازنده آن‌هاست) تبدیل می‌کنند تا زمینه آزمون آن‌ها به صورت کمی فراهم گردد. در قسمت فرضیه‌ها باید رابطه طبقات فرعی با هم بررسی شود. در این پژوهش برای فرایند کدگذاری گزینشی یا انتخابی پنج قضیه اصلی بر اساس مدل پارادایمی ارائه می‌شود.

قضیه اول: عامل‌های عملکرد داوری، صلاحیت فنی کارکنان، بازدید بدنی، ایمنی، نظارت، بلیت‌فروشی، برنامه‌ریزی، ارزیابی و دیگر عوامل به‌عنوان عوامل علی اثرگذار برای امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران محسوب می‌شوند.

قضیه دوم: عامل‌های استفاده از ابزارهای نوین نظارتی، توجه به زیرساخت‌ها، کنکاش محیط و حفاظت از مواد خطرزا به‌عنوان عوامل زمینه‌ای یا محیطی اثرگذار برای امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران محسوب می‌شوند.

قضیه سوم: عامل‌های همکاری رسانه‌های گروهی، تعاملات اجتماعی، هماهنگی مجریان، مدیریت بحران و توجه به کانون هواداران به‌عنوان عوامل مداخله‌گر اثرگذار برای امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران محسوب می‌شوند.

قضیه چهارم: عامل‌های آموزش، فرهنگ‌سازی، شناخت پیچیدگی مسائل امنیتی و وضع قانون و مقررات به‌عنوان راهبردهای اثرگذار برای امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران محسوب می‌شوند.

قضیه پنجم: این عامل که به‌عنوان آخرین متغیر وابسته مدل پارادایمی شناخته می‌شود، پیامدی است که از استخدام راهبردها شکل گرفته است. در این پژوهش ایجاد امنیت پیامد حاصل از استخدام راهبردها است.

بحث و نتیجه‌گیری

برای تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران 4 قضیه اصلی وجود دارد. یکی از این قضیه‌ها عوامل علی مؤثر بر تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران است که خود از معرف‌های عملکرد داوری، صلاحیت فنی کارکنان، بازدید بدنی، ایمنی، نظارت،

بلیت‌فروشی، برنامه‌ریزی، ارزیابی و دیگر عوامل تشکیل شده است. شایان ذکر است در قضیه اول برخی از عوامل اهمیت بیشتری دارند.

1. عوامل علی مؤثر بر امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران

اول اینکه یکی از علل تأمین امنیت در مسابقات لیگ برتر فوتبال ارزیابی است. ارزیابی تهدیدات و آسیب‌پذیری‌ها، یکی از دغدغه‌های اصلی و همیشگی مسئولان حوزه امنیت در یک کشور است. این موضوع چنان مهم است که در بسیاری از موارد می‌تواند باعث کاهش چشمگیر آسیب‌پذیری‌ها شود یا پیامدهای یک تهدید را به حداقل ممکن کاهش دهد. به نظر می‌رسد که بررسی و شناخت تهدیدات و توانمندی‌های تهدیدکننده‌های امنیت شرط اول و الزامی برای پی بردن به توانایی‌ها و اهداف آن‌ها است و بی‌توجهی در این خصوص آسیب‌ها و ضررهای جبران‌ناپذیری را در پی خواهد داشت؛ زیرا پس از آشکار شدن جنبه‌های مختلف تهدید است که شرایط و امکانات لازم برای بررسی و محاسبه توان و مقدرات دفاعی و کاهش آسیب‌پذیری‌ها فرامی‌رسد. کشف به موقع تهدید و چگونگی آن و تمرکز به موقع امکانات برای اتخاذ تدابیر هوشمندانه مقابله‌ای، موجب رفع نقاط ضعف و کاهش آسیب‌پذیری می‌شد. از معدود یافته‌های که نتایج این تحقیق با آن همخوانی دارد مطالعه هال و همکاران (2012: 18)، می‌باشد که در مدل مفهومی هشدار امنیتی رویدادهای ورزشی ارزیابی را نقطه شروعی این مدل می‌دانستند. به عبارتی دیگر، عامل ارزیابی در این مدل به نسبت سایر عوامل ارجحیت داشت. در باور کارشناسان امور امنیتی، اهتمام به تهدیدات می‌تواند آن را به فرصتی برای کسب توان دفاعی و خنثی‌سازی نقشه‌های تهاجمی خرابکاران و حتی بازدارندگی تبدیل کند. درواقع، برای تأمین مناسب و مطلوب نیازهای کنشی برای برقراری امنیت در زیرساخت موردنظر متناسب با سطوح دسترسی، پیش از هر چیز باید تجزیه و تحلیل دقیقی برای مشخص کردن میزان آسیب‌پذیری صورت گیرد.

دوم آنکه، بازدید بدنی تماشاگران موجب می‌شود امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال تأمین گردد. تفتیش و بازرسی به‌عنوان مقدمه تعقیب جرم به اقداماتی گفته می‌شود که مأمورین ذیصلاح (نیروهای حفظ امنیت در ورزشگاه‌ها) حسب مجوز یا دستور مقام قضایی در جهت کشف آلات و ادوات و ادله جرم با رعایت موازین شرعی و قانونی در محل ارتکاب جرم معمول می‌داند. اهمیت این امر به حدی است که هم در قوانین

داخلی و هم در اسناد بین‌المللی مورد توجه قرار گرفته است. همچنین در حوزه ورزش و مسابقات ورزشی نیز به‌عنوان یکی از عوامل مهم ایجاد امنیت شناخته شده است؛ این نتیجه که بازدید بدنی تماشاگران عاملی است برای توضیح امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال با نتیجه تحقیق فیشر و گرین (1992) به نقل از میلر و همکاران (2008: 21) و همچنین نتایج تحقیق‌های هال (2006 و 2010) همخوانی دارد. یکسان بودن نتایج دلیل بر مهم بودن مسئله بازدید بدنی و نقش آن در شکل‌گیری امنیت دارد و به نظر می‌رسد رابطه خطی بین این دو مقوله، یعنی بازدید بدنی و تأمین امنیت وجود داشته باشد، چرا که بعضاً مشاهده شده است که ادوات و ادله جرم افراد خرابکار در ورزشگاه منجر به از بین رفتن امنیت مسابقات شده است و در پاره‌ای از مواقع برای برقراری امنیت در این هنگام توقف بازی در دستور کار قرار گرفته است و اگر ریشه‌یابی این مسئله در دستور کار قرار گیرد مشخص می‌شود که بازدید و بازرسی بدنی به خوبی انجام نشده است و قصور در این امر مهم سبب آن شده است که ادوات و ادله جرم وارد ورزشگاه شود.

صلاحیت فنی کارکنان (نیروهای حفظ امنیت) نیز در فرایند تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران اهمیت دارد. همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، نیروهای حفظ امنیت در برگزاری مطلوب یک مسابقه فوتبال نقش دارند و به‌نوعی نقش آن‌ها تکمیل‌کننده تمامی نقش‌های است که از جانب افراد مختلف اعم از بازیکنان، مربیان، تماشاگران و ... سر می‌زند. این صلاحیت دانش، زبردستی و کاردانی در فعالیت‌های مربوط به روش‌ها، فراگردها و نحوه انجام دادن کار است (کونتز و ویهریخ، 2008) و از طریق تحصیل، کارورزی و تجربه حاصل می‌شود. این یافته با نتیجه مطالعه سی‌اسلک (2009) که مشخص کرد کارکنان امنیتی ماهر و تأیید شده عامل تأمین امنیت ورزشگاه‌ها محسوب می‌شوند، همخوانی دارد. نیروهای حفظ امنیت این مهارت‌ها را طی دوره‌های آموزشی یا کارآموزی فرامی‌گیرند، اما لازم است در ارتباط با مباحث امنیتی بیشتر مورد توجه قرار گیرد چرا که بررسی انجام‌شده نشان داد که اکثر قریب به اتفاق نیروهای حفظ امنیت مسابقات فوتبال از چنین مقوله‌ای آگاهی ندارند و این مسئله خود نشان می‌دهد که انتخاب افراد بر اساس صلاحیت‌های فنی یعنی تخصص و تجربه لازمه انجام نگرفته است. تحقیقات گذشته نیز مشخص کرد که کارکنان اصلی که مسئول

واکنش دادن به حوادث اورژانسی در رویدادهای مهم ورزشی هستند، فاقد آموزش‌های کافی بودند و 62 درصد از آن‌ها آموزش‌های رسمی یا گواهینامه مدیریت امنیت ورزشی را کسب نکرده‌اند (بیکن، 2006).

همچنین نتایج نشان داد ایمنی، برنامه‌ریزی، بلیت‌فروشی، نظارت، عملکرد داور و دیگر عوامل علی نیز در تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال نقش دارند و به‌نوعی توضیح‌دهنده امنیت ورزشی تلقی می‌شوند. در همین راستا شاه‌منصوری و مظفری (1385) در بررسی عوامل بحران‌های ورزشی به این نکته اشاره کردند که عدم توجه به مدیریت و برنامه‌ریزی، شناسایی عوامل بحران‌زا و نداشتن طرح و برنامه برای مقابله با بحران در برگزاری مسابقات ورزشی می‌تواند سبب وقوع بحران شود. از طرفی فراهم بودن ایمنی در اماکن ورزشی با تأمین امنیت مسابقات ورزشی رابطه دارد. ایمنی مربوط به سخت‌افزار است و بایستی در وهله اول در ورزشگاه‌ها ایمنی برقرار شود تا امنیت ایجاد شود؛ اما بعضاً مشاهده می‌شود دو واژه ایمن و امنیت اغلب در جای یکدیگر مورد استفاده قرار می‌گیرند در صورتی که دو فعالیت کاملاً جدا از هم می‌باشند. مطمئناً امنیت اماکن ورزشی به‌وسیله استانداردهای روز و متداول و همچنین امکانات موجود انجام می‌شود. امنیت تماشاگران و طرفداران تیم‌های ورزشی برای مدت بسیار طولانی یکی از نگرانی‌های مدیران اماکن ورزشی بوده است (هال و همکاران، 2012).

2. عوامل زمینه‌ای مؤثر بر امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران

عوامل زمینه‌ای یک سری خصوصیات ویژه است که به پدیده‌ای دلالت می‌کند (استراوس و کوربین، 2008) و در این پژوهش حاکی از وجود 4 مقوله اصلی (معرف) به نام‌های توجه به زیرساخت، کنکاش محیط، استفاده از ابزارهای نوین نظارتی و حفاظت از مواد خطرناک می‌باشد. شایان‌ذکر است در قضیه دوم برخلاف قضیه اول، معرف‌ها نسبت به هم ارجحیت یا اولویت ندارند. به عبارتی دیگر، معرف‌های عامل زمینه‌ای در توضیح امنیت رویدادهای ورزشی به یک اندازه مهم هستند.

یکی از این عوامل توجه به زیرساخت است. بنا بر اعلام فدراسیون بین‌المللی فوتبال (فیفا) ورزشگاه‌های فوتبال در بسیاری از کشورها از حداقل استانداردهای امنیتی برخوردار هستند. در واقع، معیار اساسی امنیت در ورزشگاه‌های بسیاری از کشورهای دنیا

نادیده گرفته شده است (خبرگزاری، ایرنا، 24 اسفند 1384). این یافته با نتیجه تحقیق همتی‌نژاد و همکاران (1394) همخوان است. بر اساس نتایج این تحقیق زیرساخت‌ها یا وضعیت ورزشگاه‌ها مؤثر بر امنیت آن‌ها می‌باشد. همچنین نتایج تحقیق همتی‌نژاد و همکاران (1395) در تأیید اینکه عامل زیرساخت یکی از عوامل مؤثر در توضیح امنیت مسابقات ورزشی فوتبال است، با یافته‌های این پژوهش همخوان است؛ اما با این نتیجه که عامل زیرساخت نیز در کنار دیگر عوامل زمینه‌ای ارجحیتی نسبت به هم ندارند، ناهمخوان است؛ چرا که تحقیق نام برده گزارش کرد که زیرساخت‌ها مهم‌ترین عامل مؤثر بر امنیت ورزشگاه‌های فوتبال ایران است. به بیانی دیگر، زیرساخت‌ها بیشترین سهم را تبیین امنیت مسابقات فوتبال دارند و در برنامه‌ریزی‌های آتی بایستی به این مسئله توجه ویژه شود. از جمله دلایلی که احتمال می‌رود موجب شکل‌گیری این ناهمخوانی شده باشد، اول اینکه، تفاوت عامل‌هایی است که برای توضیح امنیت مسابقات ورزشی فوتبال لحاظ شده است و دوم نیز به رویکرد تحقیق برمی‌گردد. رویکرد تحقیق همتی‌نژاد و همکاران (1395) تحلیل سلسله مراتبی بود، اما رویکرد تحقیق حاضر ترکیبی بود. تفاوت این دو رویکرد به لحاظ روش‌شناختی سبب عدم همسانی نتایج می‌شود؛ چرا که مبنای تجزیه و تحلیل این دو روش متفاوت از هم است.

کنکاش محیط عامل دیگری بود که از دسته عوامل زمینه‌ای بر تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال نقش داشت. این یافته با نتیجه تحقیق نادریان جهرمی و همکاران (1392) همخوان است. کنکاش محیط به اقدامات حفاظتی مختلف جهت محافظت از ورزشگاه‌های فوتبال، ساختمان‌ها، اماکن و تجهیزات آن‌ها در برابر عملیات تخریب و خرابکاری اطلاق می‌شود و متشکل از عامل‌های فرعی کنترل ورودی و خروجی، برقراری امنیت بیرون محوطه ورزشگاه، گشت پلیس قبل، حین و پایان مسابقه و ... می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد کنکاش محیط نیز به اندازه عامل توجه به زیرساخت در توضیح امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال مهم است. به عبارتی دیگر، نقش مؤثری در تأمین امنیت مسابقات نام برده دارد. با این حال، این سازه زمانی شکل می‌گیرد که معرف‌های آن در کنار هم قرار داشته باشند و با هم مورد بررسی قرار گیرند. از جمله این معرف‌ها می‌توان به کنترل ورودی و خروجی‌ها اشاره کرد. در مورد کنترل ورودی‌های ورزشگاه، الهی و پورآقایی اردکانی (1383) ضمن اشاره به اهمیت تفتیش بدنی

تماشاگران در بدو ورود به ورزشگاه، وضعیت آن را در ورزشگاه‌های ایران نامناسب ارزیابی کردند.

همچنین استفاده از ابزارهای نوین نظارتی در توضیح امنیت مسابقات فوتبال نقش دارد. این یافته با نتیجه تحقیق رابرت (2004) همخوان است. اهمیت استفاده از ابزارهای نوین نظارتی به اندازه‌ای است که در طول دو دهه گذشته این سؤال در ذهن بسیاری از کاربران دستگاه‌های نظارت تصویری به وجود آمده است که چگونه تا پیش از این از این سیستم استفاده نمی‌کردند. با استفاده از این فناوری تا حد بسزایی تأمین امنیت در ورزشگاه‌های فوتبال ایجاد می‌شود. یکی از کاربردی‌ترین روش‌ها در این عامل استفاده از دوربین‌های مداربسته در محیط خارج و داخل ورزشگاه و جاهایی است که بیشتر احتمال می‌رود با مسائل امنیتی در ارتباط هستند. اگر دستگاه‌های امنیتی در محیط نصب شده باشد یا به وسیله هشدار یا ضبط تصاویر این امکان را به ما می‌دهد تا بدون صرف نیرو و توان انسانی از وقوع چنین مواردی پیشگیری کنیم. رابرت (2004) معتقد است این نوع شیوه حفظ امنیت به‌طور فزاینده‌ای در حال رشد است. به‌طوری‌که در جریان بازی‌های المپیک 2004 آتن 1/800 عدد دوربین مداربسته برای پوشش محل برگزاری این مسابقات استفاده شد (ساماتا، 2007).

حفاظت از مواد خطرناک نیز از جمله عوامل زمینه‌ای بود که در ایجاد امنیت مؤثر تشخیص داده شد. این یافته با نتیجه پژوهش همتی‌نژاد و همکاران (1395)، سی‌اسلک (2009) و هال (2006) همخوان است. سی‌اسلک (2009) علی‌رغم اشاره به اهمیت تجهیزات تشخیص مواد بیولوژیکی، شیمیایی و مواد رادیواکتیویته جهت ارتقای امنیت ورزشگاه‌ها استفاده از این راهکارها را در ورزشگاه‌های فوتبال استرالیا به دلیل محدودیت منابع ضعیف ارزیابی کرده است.

3. عوامل مداخله‌ای مؤثر بر امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران

بر اساس قضیه سوم برای تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران بایستی بر عوامل مداخله‌ای تمرکز شود. این عامل خود از معرف‌های هماهنگی مجربان، توجه به کانون هواداران، همکاری رسانه‌های گروهی، تعاملات اجتماعی و مدیریت بحران تشکیل شده است. شایان ذکر است در قضیه سوم نیز برخی از معرف‌ها اهمیت بیشتری دارند.

تعاملات اجتماعی نیروهای حفظ امنیت نیز یکی از مهم‌ترین معرف‌های عامل مداخله‌ای مؤثر بر امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران است. این یافته با نتیجه تحقیق پنترا و همکاران (2004) که ارتباطات مؤثر با تماشاچیان را در بهبود امنیت ورزشگاه‌ها و استادیوم‌های ورزشی مؤثر می‌دانست، همخوان است. رفتار دوستانه نیروهای حفظ امنیت با تماشاگران و هواداران از این جهت باعث برقراری نظم و امنیت می‌شود که اگر در ورزشگاه با هواداران رفتار دوستانه‌ای اعمال نشود برخی هوادارنماها از این فرصت برای ناامنی استفاده می‌کنند. به عقیده هال و همکاران (2012) تأمین امنیت رویدادهای ورزشی منوط به همکاری و مشارکت افراد و نهادهای مختلف با هم است و بایستی بین مجریان برنامه‌ها و اقدامات امنیتی رابطه تعاملی خوبی برقرار شود. درواقع، اگر نیروهای حفظ امنیت در اعمال وظایف خود نوع دوستی و تعاملات اجتماعی مطلوب را در دستور کار خود قرار دهند، احتمالاً این مهم سبب کاهش اعمال رفتارهای خرابکارانه می‌شود؛ چرا که با این حرکت نیروهای حفظ امنیت نه تنها بهانه‌ای برای افراد هوادارنما باقی نمی‌گذارند، بلکه در فضای دوستانه مسائل پیش‌آمده را بدون سرایت به سایر بخش‌ها حل و فصل می‌کنند. از طرفی، بر اساس نظریه تأثیر متقابل اشخاص سالیوان (2013)، شخصیت هنگامی ظهور می‌کند که آدمی در ارتباط با فرد یا افراد دیگر، از خود رفتاری نشان می‌دهد و هر انسانی یک جزء از یک شبکه ارتباطی است و علت اختلال در رفتار افراد را باید در این شبکه ارتباطی جستجو کرد. به‌عنوان مثال، هوادارنماهایی که نظر بد نسبت به تیم دارند و معتقد هستند تیم‌ها به جزء رسیدن به اهداف خود به چیز دیگری فکر نمی‌کنند و از این تفکرات رنج می‌برند، به دلیل مشکل شخصیتی خود به‌گونه‌ای عمل می‌کنند که نشان‌دهنده خرابکاری است و لذا از این طریق افرادی به‌سوی آن‌ها کشیده می‌شود و بدین ترتیب بازهم نظر بد او نسبت به مسئله تقویت می‌شود، حال اگر نیروهای حفظ امنیت نیز در این زمینه فارغ از تعاملات اجتماعی برخورد کنند، مسئله بزرگ‌تر و بعضاً غیرقابل کنترل خواهد شد.

دوم اینکه، همکاری رسانه‌های گروهی در تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران نقش دارد. این یافته با نتیجه تحقیق‌های تیلور و توهی (2005) و نادریان و همکاران (1392) همخوان است. بر اساس نتایج این تحقیق پوشش رسانه‌ای سبب شده است که ناامنی‌ها در رویدادهای ورزشی کاهش پیدا کند. این نتیجه اهمیت رسانه‌های

گروهی را نشان داده و حاوی این پیام است که در عصر ارتباطات و اطلاعات، عصری که در آن وسایل ارتباط جمعی بزرگترین نقش را در دگرگونی و تغییر در جوامع مختلف بازی می‌کنند، بایستی به این مقوله توجه بیشتری شود؛ چرا که نه تنها در تأمین امنیت رویدادهای ورزشی نقش دارد، بلکه می‌تواند بر امنیت ملی کشورها نیز تأثیر داشته و شرایط جدیدی را برای کشورها به وجود آورد. امنیت ورزشی مفهومی پویا و وابسته به عناصر سازنده و نگاه‌دارنده آن است. به همان میزان که شکل‌گیری امنیت ورزشی با تغییرات و دگرگونی‌هایی مواجه می‌شود، تعریف امنیت ورزشی نیز دستخوش تحولاتی می‌گردد. یکی از مهم‌ترین عوامل دگرگون‌کننده ساخت و بافت امنیت در جهان معاصر، فرایند توسعه و سازوکارها و شدت و شتاب آن‌ها می‌باشد. در این فرآیند مؤلفه‌های جدیدی بر تکوین، استقرار و قوام امنیت ورزشی تأثیر گذاشته است. برحسب نتایج این تحقیق یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌ها در این خصوص پدیده رسانه‌های گروهی است؛ چرا که بر افکار عمومی و چگونگی سامان‌یابی آن اثرگذار است. همچنین مدیریت بحران در ایجاد امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران نقش دارد. این یافته با نتیجه پژوهش همتی‌نژاد و همکاران (1394) همخوان است. برخی از عوامل، امنیت مسابقات ورزشی را به سمت نابودی سوق خواهند داد و این خود مقدمه‌ای برای شروع بحران در ورزشگاه‌ها خواهد بود که پیامدهای امنیتی غیرمنتظره‌ای را به دنبال دارد. بررسی بحران‌های گذشته نشان می‌دهد افراد در این‌گونه موارد دچار سردرگمی می‌شوند، ساده‌ترین و درعین‌حال اساسی‌ترین اشتباهات در لحظات بحرانی رخ می‌دهد، معمولاً سخن و عملکرد مسئولان خلاف جهت منافع خود و سازمان آن‌هاست، دستپاچگی و عکس‌العمل‌های غیرمنطقی در چنین شرایطی بسیار دیده می‌شود، جلوگیری از ازدحام خبرنگاران کنجکاو، حفظ اعتبار، کاهش عوارض و بازتاب‌های منفی آن بر آینده و افکار عمومی مسائلی هستند که گاه از کنترل خود بحران برای مسئولان مشکل‌تر می‌شود. تضادی که بین کنترل بحران و تسلط بر شایعات و اعصاب ایجاد می‌گردد، دقیقاً نمایانگر عدم آمادگی است. تعجب و غافلگیری اولین عامل مخرب در بحران‌هاست. در حقیقت دوباره به دست گرفتن اوضاع یا شکست در همان ساعات اول مشخص می‌شود. به این منظور لازم است نیروهای حفظ امنیت در مسابقات فوتبال برنامه‌های دقیق و موشکافانه‌ای در مورد ارتباطات بحران برای خود

تهیه کنند تا در هنگام بروز بحران متناسب شرایط تطبیق گشته و سریعاً به اجرا درآید. چنین طرح‌هایی باید در زمانی تهیه شوند که نحوه عملکرد افراد و سازمان رضایت‌بخش است. هرچه پیش‌بینی جامع‌تر باشد هنگام بروز بحران فرصت‌های بهتری برای حل موفقیت‌آمیز آن‌ها وجود خواهد داشت.

توجه به کانون هواداران باشگاه نیز یکی دیگر از عوامل مداخله‌ای مؤثر بر تأمین امنیت مسابقات فوتبال شناخته شد. این یافته با نتیجه تحقیق همتی‌نژاد و همکاران (1394) همخوان است. بر اساس نتایج تحقیق نام برده مشارکت کانون‌های هواداران تیم‌ها در خصوص اعلان ملاحظات امنیتی یکی از اقدامات فرهنگی مؤثر در تأمین امنیت مسابقات ورزشی است؛ چرا که اهمیت این کانون‌ها که لیدرها را در خدمت خود دارند، برای تماشاگران ورزشی کاملاً اثبات شده و روشن است. این کانون‌ها و بعضاً نماینده آن‌ها در ورزشگاه برای حمایت از یک تیم تشکیل نشده‌اند و اگر از پیش مسائل توجیهی با آن‌ها مطرح نشده باشد، چه‌بسا آشوب و ناامنی از طریق آن‌ها به ورزشگاه انتقال پیدا کند.

4. راهبردی مؤثر بر امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران

راهبردها راه‌حل‌هایی است که برای مواجهه با پدیده ارائه می‌شود (استراوس و کوربین، 2008)؛ و در این تحقیق حاکی از وجود 4 مقوله (عامل) اصلی به نام‌های وضع قانون و مقررات، فرهنگ‌سازی، شناخت پیچیدگی مسائل امنیتی و آموزش است. با استناد به نتایج اولویت‌بندی اهمیت این عامل‌ها در تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران به یک اندازه نیست.

نخستین عامل مهم راهبردی که در تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران مؤثر تشخیص داده شد، وضع قانون و مقررات است. در تبیین این عامل از نظریه شرطی‌سازی اسکینر استفاده شد. به اعتقاد این نظریه‌پرداز هر رفتاری که از انسان سر بزند پیامدهایی دارد. او معتقد بود بعدازاینکه انسان به رفتاری دست می‌زند ممکن است پاداش یا تنبیه دریافت کند. اسکینر این پیامدها را تقویت‌کننده می‌نامد. از نظر او این تقویت‌کننده‌ها نقش بسیار زیادی در شکل‌گیری رفتار دارند (اسماعیل‌زاده و سقطی‌زاده، 1392). پس اتخاذ راهبرد وضع قانون و مقررات برای افراد خرابکار و بعضاً هواداران‌های

تیم‌های مسابقه‌دهنده می‌تواند به‌عنوان یک تنبیه مانع تکرار رفتار ناپسند و بعضاً خطرآفرین شود؛ چرا که در تنبیه برخلاف تقویت منفی از طریق ارائه یک محرک ناخوشایند و آزاردهنده، احتمال تکرار یا پاسخ نامطلوب کاهش پیدا می‌کند. البته بایستی این نکته را لحاظ کرد که این قوانین و مقررات تنها محدود به ورزشگاه‌ها و بازی‌های خانگی نمی‌شود، بلکه محدودیت‌های اجتماعی و مدنی نیز بعضاً می‌تواند عاملی مؤثر در پیشبرد این راهبرد باشد.

آموزش نیز از دیگر راهبردهای مؤثر بر تأمین امنیت است. این یافته با مدل هشدار امنیتی رویدادهای ورزشی هال و همکاران (2012) همخوان است. آموزش دادن مؤثر نیروهای حفظ امنیت و تماشاگران ورزشی، بخش مهمی از محافظت کردن زیرساخت‌های حیاتی از جمله میدین و استادیوم‌های ورزشی است. به همین منظور، سازمان‌های ورزشی باید منابع کافی را برای به‌کارگیری، آموزش دادن و ارزیابی مسئولیت‌های این افراد فراهم کنند (هال و همکاران، 2012). متخصصان بر این باورند که بهترین و مناسب‌ترین شیوه برای ایجاد امنیت قبول شعار «آموزش بهترین هدایت‌گر است» می‌باشد. به این منظور، اقدامات آموزشی مفیدی برای ایجاد آرامش و امنیت در محیط‌های ورزشی انجام گرفته است. رسانه‌ها در آموزش مخاطبان، هواداران و تماشاچیان در زمینه مختلف مانند اشاعه تفکر «برد- برد» و تأکید بر تلاش‌های جسمانی و برنامه‌های تیمی برای کسب پیروزی، تحمل و افزایش ظرفیت و قبول شکست برای کنترل اغتشاشات و کاهش ناهنجاری‌های رفتاری مؤثر است (نادریان جهرمی، 1390).

علاوه بر این، فرهنگ‌سازی نیز به‌عنوان یک راهبرد مؤثر در تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران تشخیص داده شد. این یافته با نتیجه تحقیق هم‌تی‌نژاد و همکاران (1395) همخوان است. برخی پژوهش‌ها اقدامات فرهنگی را به‌عنوان راهکارهای برای کنترل پدیده خشونت تماشاگران و افزایش امنیت ورزشگاه‌ها نام برده‌اند (رحیمی و همکاران، 1381؛ محمدکاظمی و همکاران، 1386). در همین زمینه، یوسف (2016) اعتقاد دارد رفتارهای ناهنجار تماشاگران فوتبال تا زمانی که خود آن‌ها نخواهند دیدگاه و نگرش خود را تغییر دهند، حل نخواهد شد. با این حال، یکی از راه‌آورد‌های مدیریت فرهنگ در بخش ورزشی، اجرایی شدن اصل امنیت ورزشی است؛

اینکه گفته شود نیروهای حفظ امنیت یا نیروهای انتظامی با اجبار فیزیکی و قوه قهریه محض می‌توانند امنیت ورزشی را به ورزشگاه‌ها بیاورند عملی‌ای نسنجیده و غیرکارشناسی است. نیروهای حفظ امنیت باید با استفاده از اجبار فیزیکی، امنیت ورزشی را بدون ملاحظه هیچ سازشی برقرار نماید و حقوق شهروند و اربابیت ملت را در صدر امور قرار دهد، اما صرف اعمال قانون و اجبار فیزیکی، امنیت ورزشی را فقط در قلمرو محافظت‌شده تأمین می‌کند و بیرون از آن قلمرو (به‌خصوص اطراف ورزشگاه‌ها و مسیرهای بازگشت) و حرکت از مرکز به حاشیه از شدت امنیت می‌کاهد. مکان‌ها و موقعیت‌هایی وجود دارد که نیروی تأمین امنیت ورزشی نمی‌تواند در آنجا حضوری به‌مانند مرکز داشته باشد؛ لذا در این راستا وظیفه دولت است که این امر را به جامعه آموزش بدهد که تأمین امنیت ورزشی از سوی دولت نباید باعث مرگ مسئولیت افراد در قبال توجه به امنیت خودشان شود و ضمن تأمین امنیت ورزشی، بصیرت، خردورزی و احتیاط را بسترسازی فرهنگی کند که در صورت عدم درونی شدن چنین مفاهیمی امنیت ورزشی هرگز به شکل مطلوب جاری نخواهد شد.

پیشنهادها

1. بر اساس نقش راهبردی وضع قانون و مقررات در تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران، پیشنهاد می‌شود جهت تأمین امنیت مسابقات نام برده این راهبرد از طریق وضع قوانین بازدارنده در ارتباط با افراد هنجارشکن، صلب حقوق اجتماعی برای افراد هنجارشکن در محیط‌های ورزشی، اعمال جریمه برای باشگاه‌های که هواداران/تماشاگران هنجارشکن دارند، اجرای درست قوانین و مقررات وضع‌شده در ارتباط با بحث ایمنی و امنیت مسابقات ورزشی، مجازات بازیکنان و مربیانی که تماشاگران و هواداران را تحریک می‌کنند، ضمانت اجرای قانون برای هنجارشکن‌ها و وضع کردن قوانین و مقررات مدنی در ارتباط با افراد هنجارشکن در دستور کار فدراسیون فوتبال، سازمان لیگ، مجلس و دولت، تأمین گردد.

2. بر اساس نقش راهبردی شناخت پیچیدگی مسائل امنیتی در تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران، به مدیران فدراسیون، سازمان لیگ و فرماندهان نیروهای حفظ امنیت در ورزشگاه‌ها پیشنهاد می‌شود جهت تأمین امنیت مسابقات نام برده

این راهبرد را از طریق نگاه راهبردی وزارت ورزش جوانان به مسائل امنیتی، استفاده از تجربه کشورهای موفق در زمینه امنیت رویدادهای ورزشی و نهادینه کردن فرهنگ ایمنی و امنیت برای باشگاه‌ها و ورزشی، اجرایی کنند.

3. بر اساس نقش راهبردی فرهنگ‌سازی در تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران، به مدیران فدراسیون، سازمان لیگ، فرماندهان نیروهای حفظ امنیت در ورزشگاه‌ها، مدیران رسانه‌های گروهی، تهیه‌کنندگان برنامه‌های معروف تلویزیونی پیشنهاد می‌شود تحقق این راهبرد از طریق دادن آگاهی‌های فرهنگی در ارتباط با مسائل امنیتی برای تماشاگران (از طریق مراسم، آگهی‌نماهای تبلیغاتی و ...)، فرهنگ‌سازی نوع واکنش برای مربیان و بازیکنان (از طریق استخدام و به‌کارگیری روان‌شناسان ورزشی در کنار تیم) و نهادینه کردن فرهنگ ایمنی و امنیت برای باشگاه‌ها (از طریق تأکید برنامه‌های تلویزیونی معروف از جمله برنامه فوتبالی 90، اختصاص تیزرهای تبلیغاتی مربوط به اهمیت مسائل امنیتی) دنبال کنند.

4. بر اساس نقش راهبردی آموزش در تأمین امنیت مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران، به مدیران فدراسیون، سازمان لیگ و فرماندهان نیروهای حفظ امنیت در ورزشگاه‌ها و مدیران رسانه‌های گروهی پیشنهاد می‌شود جهت تأمین امنیت مسابقات نام برده این راهبرد را از طریق آموزش کارکنان نیروی انتظامی در ارتباط با مسائل امنیتی، آموزش و همکاری صداوسیما در ارتباط با امنیت رویدادهای ورزشی، آموزش چگونگی کنترل تماشاگران به نیروهای پلیس که مسئول حفظ امنیت در محل مسابقه هستند، شبیه‌سازی تخلیه اضطراری قبل از شروع فصل مسابقات، آموزش پاسخ‌های اضطراری در کارگاه‌های آموزشی، آموزش چگونگی ارزیابی خطرات و تهدیدات در کارگاه‌های آموزشی و برگزاری کارگاه‌های کنترل جمعیت، اجرایی کنند.

منابع

- اصفهانی، نوشین (1387). «تحلیل عوامل مؤثر بر جهانگردی ورزشی ایران و ارائه مدل برنامه‌ریزی استراتژیک». (رساله دکتری)، رشته مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران.
- افتخاری، ابراهیم (1389). «مطالعه ابعاد مختلف امنیت در گردشگری ورزشی ایران». (پایان‌نامه ارشد)، رشته تربیت‌بدنی دانشگاه تهران.
- بوزان، باری (1378). «مردم، دولت‌ها و هراس». (ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی)، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- خلیلی، رضا (1383). «تحول تاریخی - گفتمانی مفهوم امنیت». فصلنامه مطالعات راهبردی، سال هفتم، شماره بیست و سه، صص: 29-70.
- سادات الحسینی، مهدی (1389). «درک تماشاچیان فوتبال از مدیریت امنیت در ورزشگاه آزادی». (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور تهران.
- فلاحی، احمد؛ اسدی، حسن؛ خبیری، محمد (1388). «مقایسه عوامل مؤثر بر حضور تماشاچیان گاه‌گاهی، منظم و متعصب در مسابقات لیگ برتر فوتبال». نشریه مدیریت ورزشی، شماره دوم، صص: 247-270.
- ماندل، رابرت (1377). «چهره متغیر امنیت ملی». تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- همدانی، محمدباقر (1374). «تفسیر میزان». (جلد 15)، چاپ پنجم، قم: دفتر انتشارات اسلامی.
- Abel, Correia, and Sandra, Esteves (2007). An exploratory study of spectators' motivation in football. *Sport Management and Marketing*, Vol. 2, 5/6.
- Boyle, P. J. (2012). *Securing the Olympic Games: Exemplifications of developments in urban security governance*. Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences. Retrieved from.
- Fried, G. (2015). *Managing Sport Facilities*, 3E: Human Kinetics.
- Guba, E.G., & Lincoln, Y.S. (1989). *Fourth generation evaluation*. Newbury Park, CA: sage.
- Hall, S. (2006). Effective security management of university sport venues. *Sport Journal*, 9(4), 1-10.
- Hall, S. (2010). *An Examination of British Sport Security Strategies, Legislation, and Risk Management Practices: Lessons Learned from the English Football League*. *The Sport Journal*, 13(2), 1-7.
- Hall, S., Marciani, L., Cooper, W. E., & Rolen, R. (2007). *Securing collegiate sport stadiums in the 21st century: Think security, enhance safety*.

- Hall, S., Marciani, L., Cooper, W. E., & Rolen, R. (2007). Securing collegiate sport stadiums in the 21st century: Think security, enhance safety.
- Hall, Stacey, Lou Marciani, and Walter Cooper (2008). Sport Venue Security: Planning and Preparedness for Terrorist- Related Incidents, the SMART Journal, Vol. 9, pp: 6-16.
- Ibrahim, t. o., Ojo, a. v., Ibrahim, m. o., & Ibrahim, t. (2015). Factors determining sport venue security at the kwara state stadium complex Ilorin, kwara state. Ilorin Journal of Education, (34), 65-74.
- Lhotsky, G. J., Jackson, E., & Kent, A. (2006). An analysis of risk management at NCAA division IA Football stadiums.
- Miller, J., Veltri, F., & Gillentine, A. (2008). Spectator perception of security at the Super Bowl after 9/11: Implications for sport facility managers. Smart Journal, 4(2), 16-25.
- Samatas, M. (2007). Security and Surveillance in the Athens 2004 Olympics Some Lessons From a Troubled Story. International Criminal Justice Review, 17(3), 220-238.
- Tsoukala, A. (2006). The security issue at the 2004 Olympics. European Journal for Sports and Society, 3(1), 43-54.
- Wright, J. C. (2014). Securing Sport: Reworking the American Fan's Experience. Honors Theses. Paper 152. http://encompass.eku.edu/honors_theses/152.